

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
VASTSTELLING VAN EEN ONTWERP VAN LIJST VAN VOOR BESCHERMING
VATBARE MONUMENTEN, STADS- EN DORPSGEZICHTEN**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
CULTUUR, JEUGD EN AMBTENARENZAKEN,**

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001 en 21 november 2003;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 10 juni 2003 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse regering van 29 augustus 2003, 24 oktober 2003 en 18 februari 2004;

BESLUIT :

Artikel 1. Het ontwerp van lijst van de volgende voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten, wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001 en 21 november 2003:

Wegens de historische, sociaal-culturele en volkskundige waarde:

- als monument:

parochiekerk Heilige-Drie-Moren, kerkhof, pastorie, pastortuin en pleintje met pomp, gelegen te

Heers (Gutschoven), Nieuwe Steenweg(Gutsch.) ; Wijngaardstraat(Gutsch.) ;

bekend ten kadaster:

Heers, 5e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) WIJNGAARDSTRAAT, 324E, 325A, 331E, 331H.

Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

gesloten hoeve, gelegen te

Heers (Gutschoven), Nieuwe Steenweg(Gutsch.) 208;

bekend ten kadaster:

Heers, 5e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) 328N.

Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

gesloten hoeve en omgeving, inclusief bakhuis, gelegen te Heers (Gutschoven), Wijngaardstraat(Gutsch.) 1;

bekend ten kadaster:

Heers, 5e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) 293N.

Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

gesloten hoeve en omgeving, inclusief bakhuis en boerentuin met haag van gevlochten kornoelje, gelegen te

Heers (Gutschoven), Nieuwe Steenweg(Gutsch.) 210;

bekend ten kadaster:

Heers, 5e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) 285H.

Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als dorpsgezicht:

dorpskern van Gutschoven, inclusief de hoeves Nieuwe Steenweg 211, 212, 213 en 220, hoeverestant Wijngaardstraat +1, dorpswoning Wijngaardstraat 4 en gemeentehuis-school, alle gebouwen met hun onbebouwde context, gelegen te

Heers (Gutschoven), Nieuwe Steenweg(Gutsch.) ; Wijngaardstraat(Gutsch.) ;

bekend ten kadaster:

Heers, 5e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 233H2, 236H, 236K, 238K, 239K;

Heers, 5e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) 272S, 272V, 272W, 272X, 273K, 274A2, 274Z, 278L, 279K, 279M, 293M, 321K, 328P.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische waarde van parochiekerk:

De kerk heeft een lange voorgeschiedenis, die tot diep in de middeleeuwen reikt, toen de parochie nog als quarta capella onder Borgloon ressorteerde. Het gebouw draagt dan ook de sporen van een lange ontwikkelingsgeschiedenis. Het oudste deel is de romaanse westtoren. Uit de 17de eeuw dateren houten beelden van de Drie Moren (ca. 1600) en een hardstenen wijwatervat (1651). Schip en koor behielden hun 18de-eeuwse vorm (ze werden herbouwd vanaf 1741, onder impuls van het Onze-Lieve-Vrouwekapittel van Hoei, dat sinds 1021 het patronaatsrecht uitoefende); uit dezelfde periode dateren altaren en doopvont. Uit de eerste helft van de 19de eeuw bleef een biechtstoel bewaard. De sacristie werd gebouwd in 1873. Een interbellumrestauratie had tot slot een beslissende invloed op de verschijningsvorm van de toren, die het huidige, neoromaanse rondboogportaal kreeg, alsook een nieuwe bovenste geleding en spits. Uit 1926 dateert de laatste wezenlijke toevoeging: glasramen naar ontwerp van J. Peene-Delodder (1926).

De kerk wordt omgeven door een ommuurd kerkhof, dat echter pas in de tweede helft van de 19de eeuw zijn huidige oppervlakte kreeg. Het kerkhof is nog niet ontruimd, en naast een uitgebreid bestand aan laat-19de- en 20ste-eeuwse graven ook een aantal laat-17de- tot vroeg-19de-eeuwse kruisen en grafstenen.

Volkskundige en sociaal-culturele waarde van parochiekerk:

De kerksite vormt het letterlijke en figuurlijke centrum van het dorp. De kerk is een monumentaal landmerk en staat als dusdanig symbool voor de dorpsidentiteit. Op het kerkhof liggen telgen van verschillende generaties dorpsbewoners begraven. Kerk en kerkhof sluiten ook aan bij een cluster van centrale dorpscomponenten, waartoe ook de aangrenzende pastorie (ca. 1853) en een soort dries met pomp moeten worden gerekend.

Historische en sociaal-culturele waarde van hoeve Nieuwe Steenweg 208.

De hoeve werd omstreeks 1872 gebouwd op voorheen onbebouwd terrein. Het complex omvat een goed bewaard boerenburgershuis met sober-neoclassicistische straatgevels waarin het mooie 19de-eeuwse schrijnwerk bewaard bleef, een eenvoudige poortvleugel en een schuur die mogelijk teruggaat op een vakwerkvolume. De kleinere stalvleugels zijn latere toevoegingen.

Het gebouw is niet alleen schitterend ingeplant in de franje van de kerksite, maar is ook één van de kerncomponenten van de goed bewaarde, typisch Haspengouwse dorpskern van Gutschoven, gekarakteriseerd door een rijk bestand aan belangrijke historische vierkantshoeves, die afwisselend met vaak hoger gelegen tuinen en boomgaarden monumentale sequenties vormen langsheen de hoofdstraat van het dorp.

Historische en sociaal-culturele waarde van hoeve Wijngaardstraat 1:

De hoeve wordt al weergegeven vanaf de Ferrariskaart (1771-77), in eerste instantie als semi-gesloten complex, met open hoek linksvoor. De gebouwen dragen inderdaad duidelijk de sporen van een lange bouwgeschiedenis, die zeker reikt tot de 18de eeuw (cf. de sluitsteen boven de inrijpoort, die het jaartal 1773 draagt), maar waarschijnlijk is er sprake van een langere voorgeschiedenis: het bakhuis in de aansluitende tuin heeft 17de-eeuwse stijlkenmerken (hoog pannen zadeldak, zijgevels met aandaken en vlechtingen). De verschillende hoevevolumes hebben een 19de-eeuwse verschijningsvorm, die in mindere of meerdere mate op basis van een oudere kern is gerealiseerd: de dwarsschuur is een vakwerkconstructie (bakstenen vullingen), met de datering 1837 op de latei boven de schuurpoort; het woonhuis behield een neoclassicistische verschijningsvorm en behield het oorspronkelijke schrijnwerk, de linkervleugel (stallen) draagt aan erfzijde nog duidelijk een bouwnaad die de oorspronkelijke semi-gesloten toestand verraadt.

De hoevegebouwen, met aansluitend een mooie, omhaagde tuin (waarin het bakhuis zich bevindt), zijn mooi ingeplant tegenover het kerkhof en de centrale dries met pomp. De site is één van de kerncomponenten van de goed bewaarde, typisch Haspengouwse dorpskern van Gutschoven, gekarakteriseerd door een rijk bestand aan belangrijke historische vierkantshoeves, die afwisselend met vaak hoger gelegen tuinen en boomgaarden monumentale sequenties vormen langsheen de hoofdstraat van het dorp.

Historische en sociaal-culturele waarde van hoeve Nieuwe Steenweg 210:

De hoeve wordt al op de Ferrariskaart (1771-77) als een belangrijke gesloten hoeve weergegeven. Het woonhuis en de achterste stalvleugel hebben duidelijk nog laat-18de- tot vroeg-19de-eeuwse stijlkenmerken, als imposante baksteenvolumes waarin de talrijke rechthoekige muuropeningen in vlakke kalkstenen omlijsting opvallen. De silexplint van de gehele straatgevel (tot en met deze van het bakhuis) doet wel een oudere kern vermoeden, alsook de verankerde latei van een woonhuisvenster, die wijst op een voorgeschiedenis met kruiskozijnen, wat een min of meer belangrijke, 17de- tot vroeg-18de-eeuwse bouwfase impliceert. De inrijpoort draagt in de latei het jaartal 1885, wat wijst op verbouwingen in deze periode. De sobere stijl van straatvleugel en langsschuur doet vermoeden dat het gros van de werken zich hierop concentreerde. Het complex behield een bakhuis, dat niet alleen tot de

oude kern kan worden gerekend (ut supra), maar bovendien uitzonderlijk groot is (2 bouwlagen hoog).

Bij de hoeve hoort een omvangrijk tuinperceel, omgeven door een gevlochten haag van gele kornoelje, een voor de streek typische vorm van afbakening waarvan slechts weinig voorbeelden bewaard zijn.

De site is één van de kerncomponenten van de goed bewaarde, typisch Haspengouwse dorpskern van Gutschoven, gekarakteriseerd door een rijk bestand aan belangrijke historische vierkantshoeves, die afwisselend met vaak hoger gelegen tuinen en boomgaarden monumentale sequenties vormen langsheen de hoofdstraat van het dorp.

Historische en sociaal-culturele waarde van de dorpskern:

De kern van Gutschoven bleef grotendeels bewaard als het straatdorp dat al op de Ferrariskaart (1771-77) wordt weergegeven, met een afwisseling van min of meer belangrijke (vierkants)hoeves, afgewisselend met tuinen en boomgaarden in een doorlopende sequentie aan weerskanten van de hoofdstraat. Dit beeld evolueerde in essentie niet doorheen de 19de en zelfs 20ste eeuw. De enige aan het traditionele dorp vreemde, hoewel voor de tijd typische toevoeging is het gemeentehuis-schoolgebouw uit 1893, hoewel de inplanting en schaal van het complex zijn aangepast aan de bestaande structuur.

Hoewel individuele gebouwen soms werden aangepast aan de noden van de tijd, bleef de historische bouwmassa bepalend voor de huidige verschijningsvorm en nam de bebouwingsgraad niet wezenlijk toe. Nogal wat van de vroegere tuin- en boomgaardpercelen behielden daarnaast niet alleen hun oorspronkelijke functionaliteit, maar ook de traditionele omhaging, waardoor een uiterst authentiek en pittoresk totaalbeeld ontstaat.

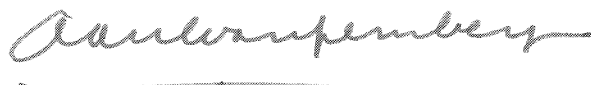
Vooraleer aan de noordzijde van de Nieuwe Steenweg en de Wijngaardstraat verleent het reliëf daarbij een extra dimensie aan de samenhang: de hoeves zijn gericht op het lagere straatpeil, terwijl de tuin- en boomgaardpercelen hun helling behielden en aan straatzijde zelfs vaak zijn afgedamd, met een monumentale straatwand voor gevolg.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel, 11-06-2004

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken,

Paul VAN GREMBERGEN